

REVOLUSJONENS LØFTE

av Ahmed Tobasi (The Freedom Theatre)
og Zoe Lafferty (Artists on the Frontline)

Oversatt til norsk av Vibeke Harper og Marius Kolbenstvedt (Motforestillinger)

Copyright: The Freedom Theatre og Creative Destruction eier rettighetene til manuset og monologene i *Revolusjonens Løfte*.

Tekstene kan brukes fritt til lesninger og forestillinger i offentlig rom, forutsatt at en følger stykkets anvisninger, stiller seg bak våre verdier samt har mottatt skriftlig bekreftelse fra rettighetshaverne (forespørsel sendes info@creativestruction.co.uk).

Vi ber om at forestillinger og lesninger av stykket gjøres uten billettavgift, eller at eventuelle billettinntekter doneres til Artist Resistance Programme. Om dette er krevende, ber vi om å bli kontaktet slik at vi i samråd finner en løsning.

Stykket er inspirert av samtaler med Ahmed Tobasi, Ali Abu Yassin, Arna Mer Khamis, Dareen Tatour, Juliano Mer Khamis, Loai Tafesh, Mariam Abukhaled, Mohammad Al Azza, Mohammed Bakri, Mohammed Saba'aneh, Omar Barghouti, Rania Elias, Suhail Khoury, Yousef Swaitat, Zakaria Zubeidi

Research: Ahmed Tobasi, Alia Al Rosan, Mustafa Sheta, Zoe Lafferty

Kommentarer/anvisninger til fremføring:

Tydeliggjøring (som navn, datoer, steder) er satt i parantes () og bør bli uttalt som del av monologen.

Scenearvisninger er satt i ***fet kursiv***.

TEKST I FETE STORE BOKSTAVER (som titler på scener, kunstnernes navn, bosted, datoer, osv.) bør projiseres. Det samme bør konklusjonen.

Innledning/konklusjon kan eventuelt leses.

Terminologi: «48» eller «historisk Palestina» er begreper som ofte brukes i stedet for «Israel» av palestinere og andre: Dagens Israel het Palestina før 14. mai 1948, da staten opprettet seg selv (et halvt døgn før det britiske mandatet gikk ut 15.mai) og erklærte krig.

«Historien om The Freedom Theatre» er en fortelling i fire deler. De ulike kunstnerne forteller den samme historien, men ut fra deres personlige ståsted og perspektiv.

«Fengsler innenfor fengslene» er satt sammen av fire separate historier som fortelles vekselvis.

Alle andre scener og historier er frittstående.

KARAKTERER/SKUESPILLERE:

Arna Mer-Khamis:

Juliano Mer-Khamis:

Zakaria Zubeidi:

Ahmed Tobasi:

Yousef Swaitat:

Mariam Abu Khaled:

Ali Abu Yaseen:

Mohammed Bakri:

Dareen Tatour:

Loai Tafesh:

Mohammad Al Azza:

Rania Elias:

Suhail Khoury:

Mohammed Saba'aneh:

Omar Barghouti:

REVOLUSJONENS LØFTE INTRODUKSJON

Leses høyt:

Revolusjonens løfte er en kollasj satt sammen av intervjuer som ble gjort med de palestinske kunstnerne vi møter i stykket, samt biografisk og dokumentarisk materiale funnet på nett.

Intervjuene er redigert og satt i sammenheng med hverandre.

Alle intervjuene ble gjennomført enkeltvis, uten at kunstnerne hadde kjennskap til hvilke andre som ble intervjuet.

**HISTORIEN OM THE FREEDOM THEATRE
JENIN FLYKTNINGLEIR, 1929-1995**

Juliano entrer scenen ...

**JULIANO MER-KHAMIS
MEDGRUNNLEGGER OG KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE, 2006–2011**

JULIANO: Mitt navn er Juliano Mer-Khamis. Jeg er skuespiller, en ganske vellykket en. Men at jeg er *vellykket* er ikke det samme som at jeg er *bra* – det må du avgjøre. Men jeg er vellykket, i alle fall ifølge lønnslippen min.

Moren min var israelsk, faren min palestinsk. Så jeg testet ut begge identitetene ...

Jeg vervet meg til den israelske hæren og ble fallskjermjeger. Tre år senere søkte jeg om å få bli med i den palestinske frigjøringsorganisasjonen, PLO. Deretter forsvant jeg i to år, inn i en tåke av magisk sopp, i den filippinske regnskogen ... ***Gestikulerer at hodet hans eksploderer ...*** og mistet all identitet. Så dro jeg hjem, og sa: Okei, Juliano, du har en gave. Du har bevisst avnasjonalisert deg, og sjelen din er delt i to. Bruk det.

Nå forsøker jeg å leve ut denne tanken – gjennom kroppen min, handlingene mine, dagliglivet mitt.

Men for å kunne fortelle historien min, må jeg begynne med mamma. Arna Mer-Khamis.

Arna entrer scenen ...

**ARNA MER-KHAMIS
AKTIVIST OG LÆRER
MOR TIL JULIANO MER-KHAMIS**

ARNA: Jeg ble født i 1929, i en liten landsby i historisk Palestina. De steinete, men grønne åsene mellom Genesaretsjøen og grensen mot Libanon lå på den tiden under det britiske mandatet.

JULIANO: I 1948 ble hun en del av spesialstyrkene som sloss for etableringen av en israelsk stat. Moren min var med på å fordrive palestinerne fra hjemlandet deres. Når hun innså at fortellingene hun hadde vokst opp med var ren løgn. Når hun innså at hun deltok i – og nå siterer jeg henne – *en etnisk rensning av Palestina*, forlot hun den israelske hæren.

ARNA: Landet, jorden – selve livsgrunnlaget og bærebjelken for palestinsk kultur – ble tatt fra dem, gjennom brutalt ran og voldelig fordrivelse. Dette har etterlatt et dypt, åpent sår i sjelen min. Halvparten av meg er intakt, mens resten er revet i stykker av den smertefulle erkjennelsen av virkeligheten.

JULIANO: Hun ble med i kommunistpartiet. Det var der hun møtte faren min, Saliba – en kristen palestiner fra Nazareth. Han er kjekk, hun er vakker, de blir forelsket. De gifter seg og får tre sønner. Stor skandale.

Moren min blir selvfølgelig aktivist og kjemper for frigjøringen av Palestina. Hun blir antisionist. Men, siden folk gjerne blir litt småsvette når de hører dette ordet, la oss være krystallklare her: Å være antisionist er langt ifra det samme som å være antisemittisk.

ARNA: I denne jorden, i dette landet, sådde de rasismens og lidelsens frø. Krigens, smertens og dødens frø. Vi er vitner til at hele den palestinske nasjonen fratras grunnleggende menneskerettigheter. Barna vokser opp omringet av soldater, steiner og våpen. Og plakater med bilder av alle de som ikke lenger fins; de drepte martyrene.

JULIANO: Hun lærer seg ulike teknikker for å bruke kunst som terapeutisk virkemiddel, men blir nektet å undervise i israelske skoler fordi hun er gift med

en kommunist, araber, kristen. Palestiner. Det er krevende tider for familien, hun jobber til og med som illegal bygningsarbeider i en periode.

Men så, på begynnelsen av 80-tallet, kommer den første intifadaen. Hun tar med seg kunnskapen sin og drar til Jenin flyktningleir.

Ahmed entrer scenen ...

AHMED TOBASI
NÅVÆRENDE KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE

TOBASI: Jeg ble født i Jenin flyktningleir. Bestemoren min ble fordrevet fra landsbyen sin i 1948 og var del av den første generasjonen med palestinske flyktninger. Familien vår havnet i Jenin.

Det har alltid vært israelske soldater her. Og etterlyste folk som har søkt tilflukt. Arrestasjoner og nattlige raid, tanks, militærinvasjoner, skyting, martyrer. Vi har ikke så mye mat, heller ikke så mye strøm. Vi bor i veldig enkle hus. Men som barn, da vi vokste opp, hadde vi det allikevel gøy.

JULIANO: Moren min dukket bare opp i gatene i leiren.

Hun hadde med seg litt papir og noen fargeblyanter. Hun var en barbert, blond kvinne, kledt i en stor hvit kjole som minte litt om en sykehuskjortel. Og rundt halsen hadde hun et palestinaskjerf, en kuffiyeh.

TOBASI: Jeg var veldig liten da jeg første gang så den gamle damen med palestinaskjerfet. Hun stod midt i en minst femti meter lang rekke av unger som satt på bakken og malte og tegnet.

ARNA: Jeg rullet ut lange remser med papir, la frem pensler og maling. Hundrevis av barn satt sammen, lo og skrålte, mens de malte ut tanker og drømmer, sinne og håp, i alle regnbuens farger.

JULIANO: Sakte, men sikkert, begynte lokalbefolkningen å stole på henne. Så ble hun invitert på kaffe.

ARNA: Vi etablerte et nettverk av lokale barnehus, fylt med bøker, leker og sang, og et menneskerettighetscenter for unge fanger.

TOBASI: Jeg begynte å gå til barnehuset. De fleste andre ungene i leiren gjorde det samme.

JULIANO: Under den første intifadaen kollapset det palestinske utdanningssystemet ... lærerne satt jo i israelsk fengsel ... de palestinske skolene ble stengt.

ARNA: Brana ble med i frihetskampen. Med sine små never kastet de stein og tente på bildekk. De ropte lidenskapelig etter frihet, etter en slutt på undertrykkelse og ydmykelse. De tviholdt på håpet om et bedre liv. De var intifadaens håp.

Og det var her våre veier møttes.

Yousef entrer scenen ...

**YOUSEF SWAITAT
UNG SKUESPILLER
THE STONE THEATRE**

YOUSEF: Jeg møtte Arna på gaten i leiren. Jeg ville forstå hvorfor hun hadde kommet hit.

Vi drev allerede med teaterleker, men det var ikke på alvor. Vi hadde ingen til å veilede oss. Men så kom Arnas sønn, Juliano.

JULIANO: Moren min mottok Right Livelihood Award, en slags alternativ Nobelpris. Med prispengene bygget hun et lite teater midt i leiren og kalte det Stone Theatre. Siden jeg var utdannet skuespiller, tok jeg ansvaret for teateraktivitetene.

YOUSEF: Juliano lærte meg mye. Ting jeg faktisk kunne ha nytte av senere, i fremtiden.

JULIANO: Jeg lyktes med å samle en fin gruppe unge mennesker, og vi laget en veldig god forestilling.

TOBASI :*The Little Lantern* var det første teaterstykket jeg så. Det var lys, kostymer, scenografi ... Jeg trodde nesten ikke mine egne øyne ...

YOUSEF: Jeg spilte en av ministrene; han som forsøker å stjele solen fra dronningen.

TOBASI: Historien er skrevet av den palestinske dramatikerens Ghassan Kanafani, som ga fortellingen i gave til niesen sin. Mossad plasserte en bombe i bilen til Ghassan. Da bomben eksploderte, drepte den også niesen, som satt ved siden av ham i bilen.

YOUSEF: Jeg lærte at jeg kunne vise motstand mot den israelske okkupasjonen gjennom teater. Jeg kunne fortelle folk hva jeg følte. Hva jeg ville og ikke ville. Hvorvidt jeg elsket livet. Eller ikke.

ARNA: Vi skylder dem noe, disse barna. De er morgendagens håp. Som takk får vi den største premien som finnes – smilene deres, tilliten deres, vennskapet deres.

YOUSEF: Juliano var som en bror for meg. Og jeg elsket Arna like høyt som min egen mor ... nesten mer.

ARNA: Jeg gikk barna i møte med byrden av fortiden min, med den halvt ødelagte sjelen min. Jeg forsøkte å fjerne tyngden av hykleriet og alle overgrepene som etterlot dem blødende, såret på slagmarken, uten utsikter til førstehjelp.

Oppgaven vår var aldri enkel. Veien var ikke rosestrødd; den var brolagt med miner, kuler og soldater. Fryktsomme mødre og redde barn med åpne sår. Men likevel; vi kunne ikke holde tilbake i kampen på vegne av disse barna, og alle de andre for den del. Vi måtte kjempe videre, helt til drømmene deres om fred og frihet ble til virkelighet.

Arna forlater scenen ...

JULIANO: Etter at moren min døde av kreft midt på 90-tallet ble teatret stengt. Jeg kom ikke tilbake til Jenin før fem år senere.

Juliano, Tobasi og Yousef forlater scenen ...

**FRIGJØRINGSDRØMMER
HISTORISK PALESTINA**

**MOHAMMED BAKRI
SKUESPILLER, REGISSØR OG FILMSKAPER
OM DOKUMENTARFILMEN *JENIN, JENIN* (2002)**

Bakri entrer scenen ...

BAKRI: Da jeg vokste opp skulle vi alle være revolusjonære. Som femtenåring ville jeg gå til fots til Libanon for å slutte meg til frihetskjemperne. Jeg dagdrømte om at like før jeg kom frem, midt ute i ødemarken, ble jeg angrepet av en tiger. Jeg skulle da drepe den og slepe den med meg det siste stykket frem til frigjøringsheltenes leir. Den drepte tigreren skulle bli min inngangsbillett, min opptaksprøve til den palestinske frigjøringsorganisasjonen. PLO. Jeg skulle bli Helt. *'Hva mer vil dere ha? Jeg har drept en tiger!'*

Og faktisk; jeg gikk i retning Libanon, med en plan om å drepe en tiger. Men på veien til å bli revolusjonær, idet mørket senket seg, ble jeg redd og fantaserte om at det lusket monstre og hyener i buskene. Så jeg snudde og gikk hjem igjen.

Dette var bare drømmerier, fantasier hos et barn som ville bli en revolusjonær. Frihetskjemper. Men som altså manglet motet til å drepe en tiger.

Men jeg hadde en besettelse. Kanskje var det derfor jeg begynte med film og teater – der kan man realisere frigjøringsdrømmene – ikke gjennom væpnet kamp, men gjennom kunst.

Året er 2002. Jeg er skuespiller og står på scenen i et teater i Nazareth. Publikum er urolige, et rykte om en pågående massakre i Jenin flyktningleir har spredd seg i salen. Vi hører drønnene fra bombingene helt inn på scenen, og velger å avbryte forestillingen.

Sammen med kollegaen min Valentina drar jeg til sentrum av Nazareth. Mange har møtt opp for å demonstrere mot det som pågår.

Jeg legger merke til en gammel israelsk mann som er ikledt en gammeldags militæruniform. Han står litt i utkanten av gruppen som har samlet seg, er vill i blikket. Han tar frem et automatgevær og begynner å skyte mot oss. Valentina står ved siden av meg. Så treffer en av kulene henne i hånden.

For første gang i livet befinner jeg meg i en virkelig krigsscene. For første gang ser jeg blod flyte på ekte.

Jeg tenker; når en gammel veteran kan spy alt dette hatet sitt utover oss – som står her i fredelig solidaritet – hva kan den israelske hæren finne på å gjøre mot beboerne i Jenin, som faktisk kjemper imot med alle tilgjengelige midler?

Jeg leier en jeep, et kamera og lydutstyr.

Vi snirkler oss over åsene, som egentlig er avstengt militærsone. Israelske militærkonvoyer passerer, men vi fortsetter, hele den 30 kilometer lange veien til Jenin.

Synet som møter meg er lammende: Situasjonen i Jenin er forferdelig. Store deler av leiren er fullstendig jevnet med jorden. Jeg vet ikke hvordan jeg skal håndtere inntrykkene, kroppen skjelver bare.

Men jeg får kontroll på nervene, og i de neste fem dagene lar jeg kameraet fange det som skjer. Dette er en spontan handling, en reaksjon. Uten tidligere erfaring med kamera går jeg rundt i gatene og filmer det jeg ser og de jeg møter.

Helt siden første visning av *Jenin, Jenin*, dokumentarfilmen som denne spontane handlingen resulterte i, har det vært protester og straffetiltak. Utallige forsøk på å stilne stemmen min og arbeidet mitt – på å gjøre meg til et eksempel til skrekk og advarsel for de som bare *vurderer* å kritisere eller aksjonere mot Israel.

I over 20 år – fra 2002 til i dag – har jeg måttet tåle rettssaker og forfølgelse. Jeg er trøtt. Trøtt av de samme historiene, de samme anklagene.

I 2021 ble jeg dømt for ærekrenkelse av en militærkaptein og ilagt en bot på 55 000 dollar. Forbrytelsen min var at jeg dokumenterte det han gjorde i Jenin flyktningleir i 2002.

I tillegg nedla dommeren forbud om å vise dokumentarfilmen i offentlig rom. Igjen.

De forsøker å temme hesten. De forsøker å temme hvert eneste menneske som ikke følger deres linje. Det er derfor de er så redde for fantasien, for kunsten.

Jeg fortsetter å fortelle historien min fordi jeg ikke ser noen annen løsning. Og jeg ser ingen annen måte å forholde meg til denne saken, enn å fortelle om den til dere, til verdenssamfunnet.

Min drøm er å gi dere de lange linjene, den store og fantastiske historien om Palestina. Om mitt liv. Om mitt folks liv.

Men ... akkurat nå skal jeg gå og ta en røyk.

BAKRI forlater scenen ....

ETT ØYEBLIKK OG NI RAKETTER
AL-MISHAL KULTURSENTER
GAZA, 2018

ALI ABU YASSIN
SKUESPILLER & DRAMATIKER
DIREKTØR OG MEDGRUNNLEGGER
AL-MISHAL KULTURSENTER, 2004–2018

Ali entrer scenen ...

ALI: Velkommen til Gaza og Al-Mishal kultursenter. Vi skulle ha premiere på et barneteaterstykke den kvelden. 14 unge skuespillere, alle jenter. Stykket handlet om jenters rettigheter.

Plutselig ringer noen fra FNs utviklingsprogram og gir oss beskjed om å avlyse. Men de sier ikke hvorfor.

Vi stanser generalprøven og sender alle hjem. Det er første gang jeg avlyser en forestilling.

Omtrent samtidig som jeg går inn døra hjemme, begynner israelerne bombingene.

Byen rister når rakettenes slår ned. Flere av dem lander like ved teateret, og jeg er bekymret for at kultursenteret skal bli skadet. At vinduene skal knuses, at scenografien raser sammen.

Hjemme greier jeg ikke å sitte stille, så slenger på meg jakken igjen og går ut. Småløper nedover gata i retning teateret, som ligger bare noen hundre meter fra huset mitt.

Luften er tett av røyk og støv. Alt er svart, som om det er natt. Du ser knapt hånden foran deg. Men øynene tilpasser seg forholdene.

Jeg nærmer meg teateret, blikket skjerpes.

Teateret er ødelagt. Fullstendig rasert. Det er ingen ting igjen, til og med konturen av bygningen er borte. Kultursenteret har sluttet å eksistere, det er bare et hull i bakken. En seksetasjes bygning er forvandlet til et to etasjer dypt krater.

Hvordan er det mulig?

Scenografien og kostymene jeg har laget. Alle årene med hardt arbeid, alle drømmene, håpet ... Alt faller sammen på ett sekund.

Jeg står der, rett opp og ned, mens tankene kolliderer, slår inn i hodet mitt som bølger. Sorgen sluker hjertet mitt. Det kjennes som om all glede forsvant med scenografien.

Ansiktene til de unge elevene mine flimrer over netthinnen. Latteren deres er et fjernt ekko i øregangene. Så blir det stille.

Det er fremdeles vanskelig å fatte at teateret, og fjorten års arbeid, forsvant i løpet av ett øyeblikk og ni raketter.

Teateret vårt var en kulturell flamme. Så de forsøkte å slukke den. Med raketter. Men vi har spilt flere forestillinger i ruinene. Teateret er en del av oss, og som kunstnere vil vi fortsette, uansett om det er i en bygning ... eller ikke ... Vi kommer til å spille teater oppe i trærne, på stranda, under vann ...

Vi er kunstnere. Og vi blir værende her for å fortsette som kunstnere.

Ali forlater scenen ...

**HISTORIEN OM THE FREEDOM THEATRE
JENIN FLYKTNINGLEIR, 2001–2006**

Juliano og Yousef entrer scenen ...

**YUSEF SWAITAT
UNG SKUESPILLER
THE STONE THEATRE**

YUSEF: Til brødrene mine. Familien min. Kjære mamma. Mine elskede: Jeg hilser dere. Og tar farvel. Ikke vær lei dere. Jeg ofrer meg.

**JULIANO MER KHAMIS
MEDGRUNNLEGGER OG KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE**

JULIANO: I oktober 2001 kjører Yousef, min skuespillerelev, inn i Israel i en stjålet jeep sammen med kompisen Nidal. Da de kommer til sentrum av Tel Aviv begynner de å skyte på folk. Fire kvinner blir drept, flere alvorlig skadet. Kort tid etter at skytingen starter ankommer en politipatrulje. De skyter og dreper Nidal mens han sitter ved rattet. Yousef hopper ut av bilen, springer så fort beina bærer, men blir skutt og drept etter bare noen meter.

Unnskyld ...

Han var klassens klovn, den mest sjarmerende av alle. Min beste elev, talentfull, kjekk, kreativ – han hadde aldri vært voldelig. Og så gjør han dette.

Yousef forlater scenen ...

JULIANO: Noen måneder senere invaderer den israelske hæren Jenin flyktningleir. Innbyggerne holder stand og kjemper imot i ti dager.

Jeg drar dit et par dager etter at israelerne har hevet blokaden av leiren. Jeg må se hva som har skjedd med ungene moren min underviste ... med mine elever ... Jeg vil vite hvorfor Yousef valgte selvmordsangrep ... Hvorfor noen velger væpnet motstand ...

Tobasi entrer scenen ...

AHMED TOBASI
NÅVÆRENDE KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE

TOBASI: Det er vanskelig å forstå det som skjedde, det vi gikk gjennom da israelerne invaderte leiren.

Jeg var bare en 17 år gammel guttunge som forsøkte å forsvare hjemmet mitt med en enkel Kalashnikov mot en av de største militære styrkene i verden.

Det er som en tegnefilm; lydene, skytingen, Apache-helikoptrene, tanksene. Eksplosjonene lyser opp himmelen, som fyrverkeri. Og du kjenner trykket fra hver eneste rakett som slår ned.

Venner dør rett foran øynene dine.

Hvem tror de overlever når en mortergranat eksploderer i naborommet? Du tror det knapt selv, det at du fremdeles er i live. Du må riste på kroppen for å sjekke at den er intakt.

Hver natt føles som et år. Du teller sekundene.

Kulene kommer mot oss fra alle retninger. Jeg blir skutt i armen, men det er ingen ambulanser, ingen sykehus å dra til – leiren er hermetisk lukket. Noen bandasjerer meg. Så fortsetter vi å forsøke å overleve. Vi blir drevet fra hus til hus, etter hvert som husene vi befinner oss i blir bombet eller jevnet med jorden av bulldosere.

Jenin flyktningleir blir ødelagt. Og det er ingen steder å dra.

Soldatene arresterte meg. De arresterte mange menn fra Jenin. Noen var frihetskjempere, andre ikke.

Jeg fikk ingen rettssak; det fantes ikke bevis for at jeg var skyldig. Og hvis de hadde lagt frem bevis – hva slags bevis skulle det ha vært?

At jeg med et enkelt håndvåpen hadde forsøkt å forsvare hjemmet mitt mot en hel invasjonshær?

At en bombe ble sluppet rett ved siden av meg uten at jeg ble sprengt i filler?

At jeg ble skutt, men lot være å dø?

Jeg ble allikevel dømt til fire års fengsel i Negevørkenen.

Jeg var 17 år.

Tobasi forlater scenen ...

JULIANO: Under invasjonen av Jenin flyktningleir i 2002 ble de fleste av skuespillerelevene mine drept. Bortsett fra Zakaria Zubeidi.

Zakaria entrer scenen ...

JULIANO: Både Zakarias mor og bror ble skutt og drept under angrepene på leiren. Zakaria sluttet seg til frihetskjemperne og ble raskt leder for den væpnede motstandskampen. Og han ble like raskt mannen israelske myndigheter lette ivrigst etter.

Mange frihetskjempere ble drept, mange var fengslet; det palestinske forsvaret var på knærne. Israel tilbød amnesti mot at de som fremdeles pustet la ned våpnene. Noe de gjorde ...

**ZAKARIA ZUBEIDI
FRIHETSKJEMPER OG MEDGRUNNLEGGJER
THE FREEDOM THEATRE**

ZAKARIA: Den andre intifadaen var inne i sin siste krampetrekning. Ikke bare var intifadaen en total fiasko; vi var en total fiasko.

Alle årene med frihetskamp, og det eneste vi har oppnådd er å ha overlevd. Og knapt nok det.

JULIANO: Vi palestinere mistet verdenssamfunnets støtte. Vi gikk på trynet fordi vi ikke var utspekulerte nok. Vi var bare rasende, frustrerte, desperate.

ZAKARIA: Om det politiske lederskapet ikke bygger på samfunnsdannende verdier og faktisk jobber for vårt folks frihet, da reduseres frihetskjempernes våpen til rene drapsvåpen. Og da legger jeg dem ned. Da vil jeg ikke kjempe lenger.

JULIANO: Motstandskampen kan ikke springe ut av desperasjon. Desperasjon fører bare til selvmordsbombere, og det var nettopp det som skjedde. Vi var så rasende, så skadet, så ødelagte, at den eneste muligheten vi satt igjen med var å sprengte oss selv i Tel Aviv ...

Vi må starte en ny form for motstandskamp.

ZAKARIA: Lederskapet for den nye kampen må bygges opp fra grunnen av. Den beste måten å gjøre det på er gjennom kunsten. Vi finner et hus og jeg slår opp låsen med kolben på geværet mitt. Det er umulig å skille væpnet motstandskamp fra kulturell motstandskamp.

JULIANO: Jeg forlater det israelske samfunnet, det er på tide å komme seg ned fra gjerdet og faktisk gjøre noe. Vi grunnlegger The Freedom Theatre og starter på nytt.

ZAKARIA: Jeg ble innlagt på sykehus med skuddskader da jeg var tretten. Da jeg var fjorten ble jeg fengslet. Okkupasjonen ødela barndommen min. Nå kommer teatret tilbake i leiren, og gir oss muligheten til å lage en ny fortelling

JULIANO: Teatret slutter seg til palestinerne frihetskamp – med poesi, musikk, teater, kameraer.

ZAKARIA: Det er et sted for alle.

JULIANO: Teatret gir både barn og voksne, kvinner og menn det mest grunnleggende i livet: Frihet. Her kan du snakke fritt, banne om du må, leke, skape, lære, og samle tankene dine ...

Ved hjelp alle mulige verktøy; foto, dramaterapi, datamaskiner, videokamera, lysrigg – hva enn du trenger: Her skaper vi magi. Vi visker ut alle årene med okkupasjon. For en stund.

Kunsten kan ikke fri deg fra lenkene. Men den kan mobilisere, skape debatt, eksponere – og sette i gang en ny diskurs. En frigjøringsdiskurs.

ZAKARIA: Jeg ville ikke bli en væpnet frihetskjemper. Men det var det livet ga meg. Jeg drømte om å bli skuespiller. Jeg ville være Romeo.

The Freedom Theatre skal gi barna som vokser opp muligheten til å følge drømmene sine.

Tobasi entrer scenen ...

TOBASI: Etter fire år i fengsel kommer jeg tilbake til leiren. Jeg er 21 år. Har ingen jobb. Ingen fremtid. Alt i både leiren og samfunnet rundt har forandret seg.

Mange mister grepet om livet når de kommer hjem igjen etter flere år i israelsk fengsel. Jeg er døden nær, mentalt sett.

JULIANO: Jeg skal ikke stå her og late som at ting er bedre enn de er. Det er bekmørkt. Det fins ikke håp i Palestina. Den mest drømte drømmen er den om å få dø.

TOBASI: Det er et visst press om at du skal ta opp våpenet igjen og fortsette som frihetskjemper. Dette er vanlig for oss i leiren; alle menn har et våpen. Men jeg har mistet alle vennene mine. Noe i meg stritter imot.

JULIANO: Vi står ansikt til ansikt med tung depresjon, bunnløs desperasjon, lammende apati – helt naturlige reaksjoner på den vanvittige og kaotiske situasjonen som herjer med oss.

TOBASI: Det er da, midt i dette bekmørket, at jeg oppdager The Freedom Theatre. Der inne finnes det noe annet, noe helt forskjellig fra alt det andre, det mørke.

JULIANO: Teateret gir deg verktøy til å uttrykke deg med, til å håndtere det som skjer. Til å stå i livet ditt.

TOBASI: Jeg vokste opp omgitt av galskap. Militærinvasjoner, tanks, raketter, kuler, arrestasjoner, drap ... Israel og vesten, Europa og USA har bestemt veien jeg, som ung palestiner, skal gå ... Men når jeg går inn døren til teatret åpner en ny verden seg, en strime av lys slår sprekker i mørket. Som barnet som finner en hemmelig dør i hagen, og plutselig befinner seg i en annen verden ... Det er magisk.

Juliano, Tobasi, Zakaria forlater scenen ...

**Å VÆRE ELLER IKKE VÆRE
AIDA FLYKTNINGLEIR
BETLEHEM**

Al Azzah entrer scenen ...

**MOHAMMAD AL AZZA
KUNSTNER OG FOTOGRAF
LAJEE KULTURSENTER**

AL AZZAH: Jeg tok bilder i leiren. Bare bilder av hverdagslivet – folk, barn, hus. Jeg hadde et kunstnerisk utgangspunkt, men når du bor i Palestina er det vanskelig å ta bilder som på ett eller annet vis ikke henger sammen med den israelske okkupasjonen. Situasjonen tvinger deg til å dokumentere den, igjen og igjen.

Jeg er på kontoret når skytingen begynner. Som vanlig tar jeg med kameraet bort til vinduet for å ta bilder derfra. Jeg ser rundt ti soldater som marsjerer inn i leiren. De skyter rundt seg, kaster tåregass- og lydgranater.

Jeg knipser bilder. Soldatene rykker fremover. I min retning. Når de nærmer seg kontorbygget, henger både jeg og kameraet ut av vinduet i andre etasje. Så oppdager de meg. En roper: «Gå hjem! Nå!»

Jeg vet godt hvor brutale de kan være, og er i ferd med å lukke vinduet når en av soldatene nedenfor retter våpenet sitt mot meg og skyter. Kulen treffer meg midt i ansiktet. De skyter for å drepe. Flaks at jeg ikke har kontor i første etasje.

Skriket mitt blander seg med latteren deres. Blodet fosser. Jeg tror jeg skal dø. Men jeg er faktisk mest bekymret for kameraet; det inneholder bilder av soldaten som skjøt.

Etter hvert blir jeg kjørt til sykehuset. Legene tar ut øyeeplene fra øyehulene, rekonstruerer beinstrukturen ved hjelp av platinabiter, lapper sammen ansikt og syn. Tre operasjoner.

Jeg kan ikke bevege munnen, kan ikke spise, må drikke næring gjennom sugerør.

Etter 17 dager blir jeg utskrevet fra sykehuset og flytter inn hos søsteren min.

Natten etter at jeg dro fra sykehuset, stormer rundt førti soldater inn i huset der foreldrene mine bor. De endevender alt, knuser og herjer. Før de går legger de igjen et brev til meg; jeg er innkalt til avhør.

Men jeg må jo til sykehuset for daglig oppfølging, jeg må ta medisin. Hvis jeg overgir meg til militæret, kan jeg ikke restituere meg.

I to måneder sofasurfer jeg fra det ene huset til det andre i Betlehem, mens hæren fortsatter å trakassere og angripe familien min.

Jeg flytter hjem da helsen min, ansiktet mitt, er i god nok stand til å tåle det som kommer. Samme natt slår soldatene inn døra.

Jeg flykter ut gjennom vinduet, rekker akkurat å komme meg unna. Men i mitt fravær angriper de familien min. Til og med bestefar og bestemor.

Det er en lang natt. De finner meg til slutt. Og begynner å slå.

Jeg ber dem om ikke å slå ansiktet mitt, men siden jeg sier det, er det akkurat dit de retter slagene.

De tar meg med til en militærbase. Der blir jeg avhørt i tolv døgn. De finner ingen bevis for anklagene sine, så jeg blir en kasteball fra den ene rettssalen til den andre. Fem runder. Ingen av dem greier å legge frem holdbare anklager mot meg.

Til slutt vedtar dommeren å løslate meg, mot en bot på 500 dollar og et krav om at jeg kommer inn til intervju hver måned. Det gjør jeg i tre år.

Så tar jeg opp kameraet igjen. Og bestemmer meg for å slutte å fotografere fra vindusposten på kontoret. I stedet oppsøker jeg soldatene, tar bilder ute i gata, går tett på dem.

Etter at de skjøt meg i ansiktet har jeg tenkt; 'hva mer, hvilke verre ting, kan de egentlig gjøre?'

De er villige til å drepe for å hindre meg i å ta bilder og å filme. Jeg tar utfordringen.

For meg har Israel levendegjort det eksistensielle spørsmålet «Å være eller ikke være.»

Al Azzah forlater scenen ...

**HISTORIEN OM THE FREEDOM THEATRE
JENIN FLYKTNINGLEIR, 2006 – 2011**

Juliano & Mariam entrer scenen....

**MARIAM ABUKHALED
SKUESPILLERSTUDENT
THE FREEDOM THEATRE**

**JULIANO MER-KHAMIS
MEDGRUNNLEGGER THE FREEDOM THEATRE**

MARIAM: Jeg var 18 år og gikk siste året på skolen. Jeg var ikke så veldig flink, og jeg var egentlig ikke så veldig interessert. Søsteren til en venn av meg fortalte om teateret, så jeg bestemte meg for å sjekke det ut.

Den første jeg møtte var Juliano.

JULIANO: Er du her fordi du har lyst til å bli skuespiller?

MARIAM: Selv om jeg ikke ante hva jeg ville bli, så inviterte Juliano meg opp på scenen.

JULIANO: Hvis du vil, så har vi en rolle til deg.

MARIAM: Jeg bare: Hva er en *rolle*?

JULIANO: Det eneste du trenger å gjøre er å komme på prøvene.

MARIAM: Jeg bare: «Wow. Okei.»

Jeg var med i den aller første timen for skuespillerstudenter. Jeg var innmari glad for å kunne dra dit hver dag og øve med Juliano.

Så en dag fikk vi utdelt kostymer, og jeg tenkte bare: «Hvorfor gir han meg en svart kjole, når alle de andre skal ha hvite klær?»

JULIANO: Kanskje er det rivaliserende politiske grupper, kjønnskamp, kanskje er det engler og en djevel.

MARIAM: Og jeg bare: «Hva faen er dette?»

Det var sinnsykt krevende, jeg skjønnte ikke en dritt. Hva betyr det å stå på en scene, være stolt og åpen ... Min erfaring var at jenter måtte passe på hvordan vi snakket, hvordan vi gikk og satt. En gang sendte Juliano meg hjem, fordi det eneste jeg klarte å fokusere på var om t-skjorta mi dekket rompa. Det var masse greier i hue mitt som var veldig vanskelig kvitte seg med.

JULIANO: Israel forsøker å dytte palestinerne tilbake til steinalderen, ødelegge den kulturelle identiteten. Vårt ansvar som kunstnere er å gjenoppbygge, rekonstruere, det som blir rasert.

MARIAM: Du må tørre å bryte løs fra de undertrykkende strukturene som holder deg nede, tørre å bare være deg selv. Oppdage din egen stemme og kropp, ta ansvar for egen frihet.

JULIANO: Vi sier at ytringsfriheten kommer aller først. Før friheten fra okkupasjonen.

MARIAM: Og jeg ble faktisk kjent med meg selv. Du vet, bare det å ha på et kostyme, tørre å rope og skrike mens andre ser på ...

JULIANO: The Freedom Theatre er et sted der du kan tenke fritt, bryne tankene, begjæret, drømmene. Et sted der vi er likestilte, både i forhold til kjønn og til rettigheter.

MARIAM: Juliano lærte oss å være revolusjonære. Og han lærte oss at det ikke er noen vits i stå på en scene uten at du forstår *hvorfor*.

Ahmed Tobasi entrer scenen...

AHMED TOBASI
NÅVÆRENDE KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE

TOBASI: Gjengen min ble kalt the Bad Boys. Og, jada; vi var fæle gutter. Vi hang på gata og røyka. Skulka skolen. Av og til stjal vi ting, som vi så solgte for å få penger til mat.

Juliano likte at vi var litt på kanten. Han syntes vi var spennende, så at vi var herja, og nettopp derfor hadde potensiale.

Bad Boys lagde det aller første showet på The Freedom Theatre. *The Journey* handlet om ungene i leiren og drømmen om å svømme i havet. Det er den uopnåelige drømmen til alle palestinske barn på Vestbredden.

MARIAM: Den første produksjonen jeg var skuespiller i, het *Fragments*.

Det er premiere, og jeg er forvirret. Salen er plutselig full av publikummere og lys.

TOBASI: Stykket handler om livene til ungdommene i leiren. Om livene til de som sitter i salen. De kjenner seg igjen i det de ser på scenen. Teateret og virkeligheten glir sammen, blir en del av dem.

MARIAM: Når forestillingen er ferdig er det trampeklapp og vill jubel ... Jeg bare: Hva faen skjer nå?

TOBASI: Det er fint å bli sett, å bli hørt, å ha en felles forståelse.

Vi blir litt berømte i leiren.

MARIAM: Og jeg som ikke har fortalt familien min at jeg holder på med teater...

Uken etter får jeg eksamensresultatene fra skolen. Stryk. Jeg forteller det til Juliano, men han bare ler det vekk.

Jeg vet ikke helt hva 'min misjon' i livet er ... men jeg skjønner at The Freedom Theatre er plassen for meg.

TOBASI: Teateret viser meg at det finnes en hel verden der ute som jeg ikke har visst om. For første gang får jeg bestemme selv, ta et livsvalg. Valget er krystallklart; jeg velger å holde meg levende. For jeg har fått en misjon: Å fortelle historien min.

Juliano, Tobasi & Mariam forlater scenen ...

**EN NASJONAL IDENTITET
YABOUS KULTURSENTER, 1995–
JERUSALEM**

**RANIA ELIAS
TIDLIGERE DIREKTØR YABOUS KULTURSENTER
(1998–2022)**

Rania entrer scenen ...

RANIA: Det er ikke så lett å svare på hvem jeg er, men for å si det enkelt så er jeg mor til fire barn og en hund, og en kjærlig kone. Jeg er 52 år, og er ikke redd for å si det høyt – det føles fantastisk ut å bli eldre ... Alle erfaringer er en mulighet til læring.

Jeg elsker livet, alt jeg gjør, gjør jeg med lidenskap og engasjement.

Jeg bestemte meg tidlig for at jeg skulle sette spor etter meg, hvor enn jeg var og hva enn jeg gjorde. Å gå helhjertet inn i ting.

1948 Nakba, 1967 Naksa og Osloavtalen definerte rammene for Jerusalems skjebne og indikerte at Israel hadde planer om å kontrollere hele byen. Så da Yabous kultursenter ble dannet i 1995 for å puste nytt liv inn i det palestinske kulturlivet i Jerusalem, ble det starten på en enorm utfordring – en nærmest umulig oppgave: Å beholde Jerusalem, vår palestinske hovedstad, på kartet. Vi hadde ingen sponsorer, ingen støtte, vi bygget noe nytt med drømmer, visjoner og hardt arbeid.

I løpet av de neste 28 årene bygget vi opp en sterk kulturorganisasjon med tusenvis av kulturelle programmer, og arbeidet med Yabous er en av de vakreste erfaringene i livet mitt. Men ... utfordringene har bare vokst seg større og større.

Vi har store vanskeligheter på grunn av at den israelske okkupasjonsmakten kontrollerer byen. De avgjør alle søknader og lisenser som senteret er avhengig av – de kontrollerer hver eneste lille detalj.

Våre verdier, visjon og misjon, og vår målsetting om å bevare vår nasjonale identitet, kolliderer med enkelte av de internasjonale sponsorene sin agenda. Vi

er uenige med flere av deres holdninger og kan dermed ikke motta økonomisk støtte fra disse, da det vil korrumpere integriteten vår.

Israel hindrer oss i å jobbe med så mange talentfulle palestinske kunstnere, både fra Vestbredden og Gaza: Etter at apartheidmuren ble anlagt i 2002, kan de ikke reise til og fra Jerusalem uten en spesiell tillatelse fra den israelske okkupasjonsmakten.

Jeg kommer fra Betlehem, og fått tillatelse til å bo i Jerusalem på grunnlag av familiegjenforening siden ektemannen min er *jerusalemite* – det vil si at familien hans har lange slektsrøtter i byen. Vi palestinere er uten pass, vi har bare ID-kort. For min del betyr dette at jeg, i likhet med andre palestinere fra Vestbredden, har et grønt ID-kort. Å forelske seg og gifte seg med en palestinere fra Jerusalem – en *jerusalemite* som har et blått ID-kort – er forbudt ved lov. Så min private situasjon er ustabil. Det har vært mange trusler fra israelske myndigheter om å trekke tilbake gjenforeningsvedtaket om jeg ikke slutter å jobbe for Yabous, eller å være kulturell aktivist.

Yabous kultursenter har blitt raidet gjentatte ganger og vi har fått flere militære pålegg om å avbryte kulturarrangementer av «sikkerhetsgrunner». Under det siste raidet på Yabous og Edvard Said nasjonale musikkonservatorie, arresterte de både meg og ektemannen min Suheil Khoury, komponist og direktør for konservatoriet. Vår eneste forbrytelse var – og er – at vi promoterer palestinsk kultur.

Klokken var ni på morgenen da både politi og hemmelige styrker invaderte hjemmet vårt 22. juli 2020. Jeg vekke barna og ba dem om å ikke være redde. De ransaket hjemmet vårt, konfiskerte papirer, vitnemål og datamaskiner, lastet alt inn i bilene sine.

Avhøret av meg varte i 12 timer. Jeg ble løslatt mot at jeg betalte en bot, og jeg ble ilagt forbud mot å ha kontakt med verken noen som jobbet ved eller satt i styret for Yabous i en måned. Jeg fikk heller ikke nærme meg Yabous på noe vis, ikke en gang gå i gatene nær kultursentret, i en og en halv måned.

Siden da har de israelske myndighetene fortsatt å ringe meg, fortsatt å spørre meg ut. Vi greide å få de konfiskerte maskinene tilbake og å gjenopprette de fleste dokumentene og filene, men noen gikk tapt.

Det fins ingen offisielle lovbrudd de kan anklage oss for, så de forsøker å knekke oss med skremselstaktikk; de gjør hverdagen og arbeidet vanskelig for oss, forsøker å knekke pågangsmot og moral.

18 oktober 2022 invaderte de hjemmet vårt tidlig om morgenen, klokken var halv seks. Det er en av de tøffeste dagene i mitt liv. Panikken og frykten vi kjente da de brutalt hamret løs på døra, tok seg inn i leiligheten og sa: «Vi har en arrestordre på Shadi.» Shadi er 16 år gammel, den yngste av barna mine. Hva vil de ha fra et barn? Det vanskeligste var de voldelige og barbariske metodene deres: De slo Shadi gjentatte ganger i ansiktet og over nesen, fire politimenn tvang ham ned på gulvet og satte seg på ham. Han ropte etter luft. «I can not breath.»

Blodet hans var spredt rundt på gulvet i rommet hans. De tok ham med seg, med bind for øynene og håndjern, barbent og i pysjamas. Han skrek etter å ha blitt angrepet og slått.

De tillot ikke at vi nærmet oss, vi greide ikke å hindre dem i å slå ham. De truet oss, rettet våpen mot oss.

Hjelpeløsheten vi kjente da vi ikke var i stand til å redde sønnen vår fra å bli banket opp, å se blodet overalt på gulvet ...

Hvem kan bære en slik smerte?

Hva slags menneskelighet er dette? Hva slag demokratisk land praktiserer vold mot barn??? Hvorfor!!!

Shadi ble holdt i administrativ forvaring i 41 dager. Etter at han ble løslatt 27 november 2022 har han vært i husarrest. Det betyr at han ikke har lov til å forlate huset, ikke engang lov til å gå på skolen. Som foreldre er vi tvunget til å opptre som fangevoktere på vegne av de israelske okkupasjonsmyndighetene ... 15 runder i retten så langt. De fortsetter å nekte ham, et barn, grunnleggende menneskerettigheter.

Og dette skal være «det eneste demokratiet i Midtøsten – Israel», som hevder at de respekterer Barnekonvensjonen, mens de samtidig holder over 160

palestinske barn i administrativ varetekt ... Kan du forestille deg en større selvmotsigelse?

Så ja, utfordringene er mange og store for palestinere i Jerusalem. For kulturaktivister, kultursentre, for barn og ungdom.

Og det er liten tvil om at de ønsker å bli kvitt meg: En sterk palestinsk kvinne, som leder en vellykket institusjon, som er veltalende i media og har et omfangsrikt nettverk verden over ...

En palestinsk kvinne som bryter med stereotypien de forsøker å innprente. En kvinne som jobber for å så frø av tilhørighet, kjærlighet, menneskelighet, håp og rettferdighet for folk, for Jerusalem og Palestina.

**FENGLER INNE I FENGSELET
DIVERSE MILITÆRFENGLER
ISRAEL / HISTORISK PALESTINA**

Fire separate historier, fortalt vekselvis.

Suhail entrer scenen

**SUHAIL KHOURY
MUSIKER & KOMPONIST
DIREKTØR FOR DET NASJONALE MUSIKKONSERVATORIET
ØST-JERUSALEM**

SUHAIL: Før den første intifadaen, brydde ikke israeleske myndigheter seg om motstandsmusikken ... Men så, samtidig som soldatene begynner å brette armene på barna som kaster stein mot dem, blir alle opprørsanger forbudt.

Det er blitt sent på kvelden når jeg drar hjem fra lydstudioet mitt, der jeg i all hemmelighet har kopiert opp 6000 kassetter med forbudt musikk. På veien blir jeg overmannet i et bakholdsangrep; en strategi israelerne ofte bruker når de skal ta bevæpnede palestinske revolusjonsledere.

De arresterer meg, som om jeg er en terrorist, som om kassetene er våpen.

Dareen entrer scenen...

DAREEN TATOUR
POET, FORFATTER & FOTOGRAF
REINEH, 48/DAGENS ISRAEL

DAREEN: I 2015 var jeg vitne til at flere titalls palestinske ungdommer ble henrettet.

Jeg så at de drepte en kvinne på sjekkpunktet, bare fordi hun nektet å ta av seg hijaben.

En 16 årig gutt ble kidnappet og likvidert av israelske bosettere.

En 18 måneder gammel baby brant i hjel da bosetterne tente på huset han bodde i.

Det følte som at jeg ikke fikk puste. Forbrytelsene var for grove til å ta de inn. Jeg følte meg skyldig som menneske. Det holdt på å knuse sjelen min.

Hvordan kan vi sitte stille og se på at disse barna blir drept? Vi har blod på hendene.

Jeg skriver et dikt der jeg maner folket mitt til å gjøre motstand mot den vanvittige volden.

Reis dere mitt folk, reis dere.

Jeg poster diktet på facebook.

Klokka tre om natta våkner jeg av at familien min roper:

«Dareen! Israelerne har kommet for å arrestere deg!»

Loai enter scenen...

LOAI TAFESH
DANSER & KOREOGRAF
GRUNNLEGGER AV DANSEGRUPPEN NAQSH
JENIN

LOAI: Første gang jeg ble arrestert var jeg atten år og studerte regnskap på universitetet. Jeg var engasjert i studentpolitikken, og på grunn av fagforeningsarbeidet ble jeg dømt til tre år i israelsk fengsel.

Ni år senere hadde jeg bare én plan; å gifte meg med forloveden min, og jobbe med dansegruppa mi. Men jeg ble arrestert. Igjen.

DAREEN: Soldater, politi, spesialstyrker ...

LOAI: Først sprenger de vekk ytterdøra, så stormer de huset.

DAREEN: ... over 40 soldater baner seg vei inn i stua. Alle utganger fra huset blir blokkert av tilsammen fem pansrede kjøretøy.

LOAI: Jeg ser bare øynene deres. Soldatene tilhører den «maskerte» kommandogruppen – en spesialstyrke som er veldig ... høylydt. De skriker og bråker. Målet er å skremme.

DAREEN: Idet de setter på meg håndjern, ber jeg om å få se arrestordren. De viser meg ingen ting før de trer en hette over hodet mitt.

LOAI: Jeg blir arrestert, men skjønner ikke helt at det faktisk skjer. Jeg tenker: «Er det et mareritt, drømmer jeg?»

DAREEN: I pausene mellom forhørene flytter de meg til stadig nye fengsler. Jeg har bare de klærne jeg ble arrestert i, så jeg vasker dem og går med våte klær. Familien min får ikke beskjed om at jeg blir flyttet, de vet aldri hvor jeg er.

LOAI: Når jeg spør om grunnen til arrestasjonen, svarer de at det er informasjon de ikke kan gi meg, «av hensyn til kildevern».

DAREEN: De sier de har «hemmelige mapper» på meg.

LOAI: Jeg blir satt i administrativ forvaring. Det er en såkalt «preventiv fengsling», basert på deres antagelser om at du kanskje skal gjøre noe som de ikke vil at du skal gjøre. Du fengsles uten å ha begått et eneste lovbrudd, uten å bli anklaget for noen konkret handling.

DAREEN: Dommeren utsetter rettsaken gang på gang. De gjennomgår hvert komma på facebook-konten min. Etter 21 dager legger de frem diktet jeg hadde postet som bevis: Jeg blir anklaget for å planlegge en selvmordsaksjon og for å støtte terrorister.

LOAI: Etter nesten tre uker med kontinuerlige forhør spør etterretningsoffiseren:

«Hva er det dere lærer barna i dansegruppen?»

Jeg svarer: «Folkedans.»

Og så, i et forsøk på å fremprovosere bevis for teorien sin, snur offiseren dataskjermen sin mot meg og spiller av to videoer der gruppa danser.

«Jeg mener; hva *mer* enn folkedans er det du lærer barna?»

Jeg insisterer: «Det er en gruppe barn mellom seks og seksten år som lærer folkedans.»

Offiseren legger frem påstanden sin: «Det du gjør kunstnerisk reflekterer tilknytningen din til et palestinsk politisk parti som er fiendtlig innstilt til Israel.»

Jeg forklarer: «Det stemmer ikke. Vi er ikke tilknyttet noe politisk parti. Men vi avviser den israelske okkupasjonen; den gjennomsyrrer alt i livet vårt, og dette uttrykker vi gjennom dans.»

Israelerne har alltid angrepet den palestinske kulturelle og intellektuelle motstanden. Og før dem igjen, under det britiske mandatet etter første verdenskrig, brukte den britiske kolonimakten lignende metoder. For eksempel ble den revolusjonære poeten Nuh Ibrahim fengslet, og de konfiskerte alle bøkene han hadde skrevet. Til slutt likviderte de ham.

Hvis vi er i stand til å provosere okkupasjonsmakten med dansen vår, så er det et bevis på god koreografi.

Mohammed Sabaaneh entrer scenen...

**MOHAMMED SABA'ANEH
TEGNESERIESKAPER**

SABAANEH: Jeg er palestiner, men ble født i Kuwait.

Naji Al Ali jobbet for kuwaitiske aviser og var berømt for sine politiske tegninger om Palestina. Da Naji Al Ali ble drept, var det på grunn av tegningene hans. Moren min lærte oss barna om Palestina, om hjemlandet, gjennom disse tegningene.

Da jeg ble litt eldre, begynte jeg å jobbe som portrettmaler. Malte berømte sangere og andre kjendiser.

DAREEN: Jeg har alltid visst at jeg ville bli forfatter. Jeg husker jeg var som besatt av å finne ut opprinnelsen til hvert eneste ord, spurte og grov, helt til en av lærerne mine brølte: «Gå og kjøp en ordbok!»

SABAANEH: Men så begynte jeg å lage tegneserier. Jeg liker tegneserier. De er lette å forstå, og en kreativ måte å formidle budskapet på.

SUHAIL: Musikken kom tidlig inn i livet mitt, jeg fikk undervisning allerede som seksåring. Jeg elsket det. Men da jeg var rundt ti år gammel fikk jeg øynene opp for det som foregikk rundt meg: Fetteren til moren min ble drept. Kamal Nasser var forfatter, poet og en palestinsk lederskikkelse. Drapet på ham gjorde et voldsomt inntrykk.

LOAI: Gjennom hele oppveksten blir vi som barn både vitner til og utsatt for en endeløs rekke overgrep. Jeg var seksten år da svigerbroren min, som var ambulanspersonell, var med på en uttrykning til flyktningleiren i Jenin. Det var

i 2002 og leiren var under harde angrep. Ambulansen ble truffet av en israelsk rakett. Mannskapet kom seg ikke ut av bilen og brant ihjel.

DAREEN: Bestemor opplevde Nakbaen i 1948. Hun fortalte meg om den etniske rensningen, om hva de gikk gjennom. Alt hun hadde lært meg ble sakte men sikkert forvandlet til politisk poesi.

LOAI: Kunsten blir et viktig verktøy for å skape sosial bevissthet, utdanne massene, sette lys på overgrepene. Et middel til å bli kvitt følelsen av svakhet, slik at du i stedet kan kjenne deg sterk.

SABAANEH: Jeg blir satt i isolat. De holder meg innesperret i trange, klamme og vindusløse celler i to måneder. Det eneste jeg klarer å tenke på, er hva som skal skje med meg ... Hvor lenge må jeg bli her?

Jeg lengter meg syk etter å se familien og vennene mine, og å jobbe i atelieret ...

LOAI: I den øredøvende stillheten inne i fengselet kommer svake øyeblikk. Inni deg pågår kampen mellom lengselen etter å få slippe ut, koste hva det koste vil, og respekten for deg selv og frigjøringsaken. Du blir tvunget til å velge mellom din egen frihet og folket ditt.

SABAANEH: Det er en torturmetode.

SUHAIL: Jeg visste ikke hvor brutalt og ekstremt tortur faktisk kan være.

De spør:

«Hvem har skrevet sangene?»

«Hvem har komponert dem?»

«Hvem har distribuert dem?»

«Hvem har produsert dem?»

De bruker torturmetoden kalt *Blenderen*. Han som leder forhøret er en stor og sterk fyr. Han holder meg hardt i skuldrene og rister meg med full kraft. Lenge. Det kjennes ut som om alle indre organer vibrerer, som at de blander seg med hverandre. Kroppen min signaliserer at jeg er i ferd med å dø.

LOAI: De prøver å sette et endelig punktum for vår evne til å fungere som mennesker, til å fikse vanlig oppførsel, til å opprettholde et normalt dagligliv.

SUHAIL: De bruker torturmetoden kalt *Strekken*. Jeg blir satt på en krakk. Bena mine strekkes ut, overkroppen min brekkes bakover. En av dem setter foten sin i skrittet mitt. En annen plasserer foten sin på brystkassen min. Og så trækker de til. Det er ekstremt smertefullt.

LOAI: Målet heller middelet. Og de nøler ikke med å lyve eller konstruere en hvilken som helst historie.

De forteller meg at hjemmet mitt har blitt jevnet med jorden, mens familien min var inne i det.

De sier at moren min har blitt drept.

De viser meg datamanipulerte bilder av det ødelagte huset vårt, med blodige kropper strødd rundt i ruinene.

De sier: «Du har ikke noe mer å miste, så hvorfor gjøre motstand? Hvorfor ikke bare tilstå?»

SABBANEH: Jeg bestemmer meg for å slutte å være *fange*. Og sier til meg selv: «Jeg er journalist og er her for å gjøre research på fangene, for å lære om deres opplevelser og erfaringer.»

Jeg får tak i noen penner, blyanter og litt papir. Så begynner jeg å tegne.

SUHAIL: Mens jeg blir torturert kommer musikken til meg: Klare musikalske strofer som jeg komponerer sammen i hodet. Jeg fokuserer på å huske musikken.

Etter tolv dager er torturen så ekstrem at jeg mister kontakten med kroppen. Jeg blir helt nummen. Forhørene blir meningsløse, selv for dem. Og de gir seg.

I det øyeblikket kjenner jeg to motstridende følelser: For det første er jeg døden nær på grunn av torturen. For det andre skjønner jeg at jeg endelig har vunnet over torturistene.

Dermed blir musikkstykket jeg har i hodet en seiershymne, men med en indre motsetning.

SABBANEH: Jeg tegner ikke bare fangene, men også familiene deres på utsiden. For de er også innesperret. Innesperret i det store friluftsfengslet alle palestinerne fødes i.

LOAI: Vi har tilgang til et bibliotek. Og jeg leser historie, politikk, filosofi og litteratur. Jeg forsøker å transformere fengselsoppholdet fra å være en negativ erfaring av undertrykkelse, til å bli en mulighet til å bevæpne meg med kunnskap.

SABBANEH: Jeg bestemmer meg for å lage en utstilling. Planlegger alle detaljer; hovedtema i bildene, hvor utstillingen skal være, hvem jeg skal invitere til vernissagen.

Kunstverkene blir smuglet ut av fengselet, godt gjemt i vesken til en venn som blir løslatt. Og ikke lenge etter jeg selv slipper ut, inviterer jeg til vernissage. På ordentlig.

DAREEN: Jeg slipper ut fra fengslet etter fem måneder, men blir pålagt husarrest. Jeg får ikke flytte hjem til landsbyen min; foreldrene mine må betale husleie for en leilighet i en sionistisk bosetting fra slutten av 30-tallet, utenfor Tel Aviv.

Merk deg denne selvmotsigelsen: De plasserer meg i en bosetting med israelere, samtidig som de anklager meg for å ville drepe israelere.

Målet deres er at jeg skal knekke, at jeg skal be dem om unnskyldning. Men det gjør jeg ikke. For hva skal jeg be om unnskyldning for?

SABBANEH: Jeg satt fengslet i over fem måneder. De påstod at jeg hadde «kontakt med fiender av Israel». Det er så ufattelig dumt. Så urimelig.

SUHAIL: Da de ikke fant en lovhjemmel som kunne brukes til å dømme meg, brukte de en gammel lov istedet, en etterlevning etter det britiske mandatet. De dømte meg til 15 måneder i fengsel for å ha «oppfordret til vold og revolusjon».

LOAI: Jeg slapp ut etter ett år. Men jeg ble allikevel ikke helt fri; erfaringene i fengslet ødela meg psykisk, på mange måter.

SUHAIL: Det tok meg 10 år før jeg klarte å skrive ned musikken som kom mens jeg ble torturert.

LOAI: Du må være sterk om du skal greie å gjøre deg selv hel igjen.

DAREEN: Fengselsoppholdet tar ikke slutt selv om du slipper ut. Jeg føler meg fremdeles innesperret, bare i et større fengsel.

LOAI: Jeg har en betinget dom. Hvis jeg gjør noe de ikke liker, blir jeg arrestert igjen. I tre år har de nektet meg utreise fra Palestina.

SABAANEH: Om du er redd for å bli arrestert, redd for hva de kan finne på å gjøre mot deg, ja da begynner du å la være å gjøre det du vil. Å gjøre noe som helst, egentlig. Og da har de lyktes med å lamme livet ditt.

DAREEN: Etter to år, seks måneder og atten dager ble husarresten avsluttet.

I løpet av tiden i bosettingen prøvde mine israelske naboer å drepe meg flere ganger. Jeg var i konstant fare. Jeg kunne ikke arbeide, studere, eller publisere bøkene mine. Hvis jeg publiserte eller fremførte noen av diktene, ville jeg bli fengslet igjen.

Jeg lette etter nye muligheter, og fikk et stipend fra Sverige for forfulgte forfattere. Så jeg rømte. Og fortsetter kampen herfra, i eksil.

Suhail, Dareen, Loai & Sabaaneh forlater scenen...

**TAKTISK MANGFOLD
EN VERDENSOMSPENNENDE KAMPANJE FOR
BOIKOTT, DEINVESTINGER OG SANKSJONER (BDS)**

Omar entrer scenen...

**OMAR BARGHOUTI
MEDGRUNNLEGGER
BOIKOTT, DEINVESTERING OG SANKSJONER (BDS)**

OMAR: Hvem jeg er? Det avhenger av sammenhengen. Hvis du spør om yrket mitt, er svaret ingeniør. Spør du tankene mine, så er jeg filosof. Men spør du hjertet mitt, så svarer det kunstner.

Jeg ble født i eksil, og er sønn av flyktninger. I 1993 returnerte jeg til Palestina, sammen med partneren min, som er palestiner født innenfor grensene til dagens Israel. Eller 48, som vi kaller det.

Min første erfaring med global motstandskamp var da jeg deltok i den internasjonale bevegelsen mot apartheidregimet i Sør-Afrika. Jeg lærte mye.

Da kampanjen for boikott, deinvesteringer og sanksjoner av Israel ble lansert i 2005, var det den største sammenslutningen av organisasjoner i vår historie. Kravet kom fra hele Palestina; inne i 48, Jerusalem, på Vestbredden, i Gaza, flyktningleirene og diasporaen i eksil.

Vår erfaring var at internasjonal rett opphørte idet man ankom Palestina. Vi tok saken i egne hender, og begynte å gå den sør-afrikanske veien. Vi var inspirert av antiapartheid-bevegelsen, og den antikoloniale bevegelsen i India og borgerrettighetsbevegelsen i USA. Men den viktigste inspirasjonskilden var nok de vi står på skuldrene til: Generasjonene som gikk foran, de som ga oss den rike palestinske arven av folkelig, ikkevoldelig motstand mot bosetterkolonialisme.

BDS er en kollektiv palestinsk stemme som oppfordrer demokratiske verdensborgere til å stille seg bak kravet om likeverd. Vi ber dere om å legge press på kommunestyre, kirker, fagforeninger og bedrifter. Om å legge press på myndighetene, slik at de kutter alle forbindelser med Israel. Forbindelsen gjør dere medskyldige i Israels forbrytelser mot menneskeheten.

Og en kulturell boikott er en veldig viktig del av denne kampanjen, fordi kulturinstitusjonene spiller en nøkkelrolle i Israels hvitvasking av apartheid og okkupasjon. Det kalles kunstvasking. Boikotten oppfordrer til noe langt dypere enn bare *å hjelpe*: Den ber dere om å *la være å skade*. Hvis en internasjonal artist kommer til Tel Aviv, så låner hen ut navnet sitt til et system som er fundert på apartheid og undertrykkelse. Det handler ikke om kunst for kunstens skyld, ikke om musikk for musikkens skyld: Det handler om å være medskyldig eller ikke.

Den kulturelle boikotten retter seg mot *medskyldighet*, ikke identitet. Den oppfordrer til å avlyse arrangementer, aktiviteter, avtaler eller prosjekter som inkluderer israelske myndigheter, dens lobbygrupper og kulturinstitusjoner. Vi ber dere takke nei til finansiering og sponing fra israelske myndigheter.

Det er ingen som tar til orde for å undertrykke rettighetene til israelske kunstnere. Hvis for eksempel Norge inviterer en israelsk filmskaper til å vise filmen sin, og denne filmskaperen ikke har noen institusjonelle bånd til staten Israel, ambassaden eller andre lobbygrupper, så er det absolutt ingen ting innenfor BDS som tilsier at noen skal motsette seg dette.

Faktisk oppfordrer BDS særlig israelere til å slå seg sammen med oss. Vi inviterer til samarbeid med israelere som tar avstand fra kolonialistisk ideologi, politikk og umenneskeliggjøring, og som anerkjenner våre tre grunnleggende rettigheter etter internasjonal lov: frihet fra okkupasjon, frihet fra apartheid, og retur for flyktningene.

Ettersom det ikke er noe spesifikt jødisk ved okkupasjon, apartheid, etnisk rensning, blokaden av Gaza, er det ikke *antisemittisk* å hevde at dette er forbrytelser mot menneskeheten, eller å drive en kampanje for å få en slutt på det.

Antisemittisme finnes og det bekymrer oss. Her hos dere i vesten vokser den hver dag. BDS-bevegelsen var veldig tydelige helt fra starten av: Vi tar skarp avstand fra enhver form for rasisme, inkludert antisemittisme.

Vi ser ikke for oss et fullstendig frigjort Palestina, uten at vi som verdenssamfunn samtidig vinner kampen for rettferdighet og likeverd på alle felter: En bedre verden for oss alle. Da Michael Brown ble drept i Ferguson, USA, så var palestinerne blant de første til å utrykke solidarisk støtte. Fordi vi vet hva undertrykkelse er.

I 2014 begynte Israel å anse BDS som en trussel. Det er bevist at de har investert hundrevis av millioner dollar for å bekjempe kampanjen. De ser åpenbart at den har stor påvirkningskraft. Jeg er helt satt ut over hvor stor bevegelsen vår har blitt. Og den vokser stadig.

Nå angriper Israel meg personlig. De prøver å inndra oppholdstillatelsen min, begrense handlingsrommet mitt gjennom reiseforbud. Det verste var da de nektet meg å dra til moren min i Jordan når hun skulle opereres for kreft.

Ja, jeg er redd for livet mitt. De bruker metoder som skjuler gjerningspersonen. En israelsk minister, som var ansvarlig for etterretningstjenesten, truet meg med *sivil henrettelse*. Dette gjorde han fra talerstolen på en stor konferanse, foran 200 mennesker og allverdens kameraer. *Sivil henrettelse?*

For meg personlig oppleves slike kommentarer både sårende og truende. Men det er en del av prisen som alle palestinere betaler. Det er en del av motstandskampen.

Mange sier: «Men dere kan da ikke boikotte Israel.»

Så hva vil dere vi skal gjøre?

Dere vil ikke at vi skal yte væpnet motstand, og dere liker ikke den ikkevoldelige motstanden vår ...

Hva vil dere vi skal gjøre? Vi kommer aldri til bare å gi opp.

Omar forlater scenen...

**HISTORIEN OM THE FREEDOM THEATRE
JENIN FLYKTNINGLEIR, 2011**

Juliano & Tobasi entrer scenen...

**JULIANO MER-KHAMIS
MEDGRUNNLEGGER OG TIDLIGERE KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE**

JULIANO: Mine damer og herrer, velkommen til vår forestilling *Alice i eventyrland*.

Jeg drømmer om at The Freedom Theatre skal bli en ledende kraft i mobiliseringen av kulturell motstand, og skape en politisk og kunstnerisk bevegelse som hever stemmen mot diskriminering.

Støtt palestinske kultursentre og kunstnere. Støtt oss aktivt. Legg vekk smålige uenigheter, frykt, apati ... Vi lever på knærne, vi må reise oss opp og stå på beina.

Håpet lever videre i Jenin. Kanskje ble håpet vekket til live igjen da moren min døde. Noen ganger er de døde mektigere enn de levende.

Det føles som at kampåndens frø allerede er sådd. Den kommer bare til å vokse. Og jeg tror ingen i verden kan stoppe den.

Og den tredje intifadaen må bli en kulturell intifada.

AHMED TOBASI
NÅVÆRENDE KUNSTNERISK LEDER
THE FREEDOM THEATRE

TOBASI: 4. april 2011 ble Juliano Mer-Khamis drept. Skutt fem ganger av en ukjent, maskert mann. Like utenfor teateret.

Han etterlot seg en guttebaby, to døtre og kona, som var gravid med tvillinger. Sammen med studentene sine hadde Juliano akkurat hatt premiere på en oppsetning av *Alice i eventyrland*.

Juliano forlater scenen

TOBASI: Det var først da jeg skjønnte at livet mitt fortsatt er truet, selv som kunstner.

Et åpent sinn er et farlig sinn, og kunsten gjør oss farlige.

Juliano lærte oss hvordan vi kan bruke kunsten til å slåss for forandring. Hvordan scenen kan være mektigere enn en Kalashnikov ... Hvordan kulturuttrykk er en form for motstand.

Vi lærte hvordan vi kan bruke kunsten til å stille kritiske spørsmål om verden rundt oss. Hvordan vi kan stå i livene våre, i oss selv og i lokalsamfunnet vårt, utfordre de som undertrykker oss. I det hele tatt: Konfrontere alle slags problemer som menneskeheten strever med.

Juliano døde fordi han bevisstgjorde oss. Vi har ansvaret for å formidle kunnskapen videre til neste generasjon.

REVOLUSJONENS LØFTE KONKLUSJON

Leses høyt ...

De personlige historiene vi nettopp har hørt er bare et lite utvalg fra et stort antall lignende historier ...

Palestinske kunstnere og kulturinstitusjoner er under angrep. Kontorene og utstyret deres blir ødelagt eller konfiskert. De utsettes stadig for arrestasjoner, fengsling, tortur og drapstrusler. Internasjonalt blir kunstverk forbudt, protestert mot og angrepet i media, med bakgrunn i anklager om antisemittisme.

Israelske myndigheter nekter ofte palestinske kunstnere og kulturarbeidere utreise fra Vestbredden og Gaza, og palestinere opplever også å ikke få innvilget visum til vestlige land.

Grensene til Gaza har vært stengt siden 2007.

I 2021 mistet palestinske kulturorganisasjoner mesteparten av de viktigste vestlige sponsorene sine, da de nektet å etterkomme kravet om å avpolitiserere arbeidet sitt.

Den israelske hæren fortsetter å angripe the Freedom Theatre. De gjør hærverk på huset, trakasserer, arresterer, fengsler og dreper både elever og medarbeidere.

Zakaria Zubeidi, medgrunnleggeren av The Freedom Theatre, ble arrestert og satt i høyrisikofengsel i 2019. To og et halvt år senere, med hjelp av en skje, gravde han og fem andre politiske fanger en tunell under fengselsmurene – og rømte. Den israelske hæren satte i gang en storstilt og brutal jakt etter dem. Fem dager senere ble han fanget. Zakaria sitter fortsatt i israelsk fengsel.

11. september 2022 ble Bilal Al-Sadi, nåværende styreleder ved The Freedom Theatre, arrestert og satt i israelsk administrativ forvaring.

29. januar i år ble styremedlem ved The Freedom Theatre og bror av Zakaria Zubeidi, Yahya Zubeidi, arrestert og satt i forvaring. 12. februar i år ble Zakarias andre gjenlevende bror, Jibril Zubeidi, arrestert under et israelsk militærraid i Jenin flyktningleir.

23. november 2022 ble 17 år gamle Mahmoud Al-Sadi skutt og drept av den israelske hæren mens han var på vei til skolen. Mahmoud «vokste opp» på teateret; som barn var han elev ved The Freedom Theatres tilbud for barn og unge, nå var han en av de frivillige for dette tilbudet. Mahmoud var ett av 36 palestinske barn som ble drept av den israelske hæren i 2022.

26. januar i år gjennomførte den israelske hæren det dødeligste angrepet på Jenin flyktningleir siden 2002. Ti mennesker ble drept, flere skadet.

I løpet av HUMAN-festivalen har 10 voksne og 2 barn blitt drept av den israelske hæren. Minst 70 har blitt skadet.